

První lokalita gekončíka čínského ve Vietnamu

Štefan Čambal

Gekončík čínský (*Goniurosaurus luii*) není pro vědu znám příliš dlouho, vždyť ho popsali spolu s gekončíkem pavoučím (*G. araneus*) L. Lee Grismer a kol. teprve v r. 1999. Typovou lokalitou druhu *G. luii* je okolí Pching-siang v autonomní oblasti Kuang-si na jihovýchodě Čínské lidové republiky. Původně se uvádělo (např. I. Vergner 2001), že má gekončík čínský areál disjunkční, tedy rozdělený na dvě či více od sebe vzájemně izolovaných oblastí — jihovýchodní kontinentální Čínu (zemědělská krajina v okolí Lung-čou a Pching-siang) a čínský ostrov Chaj-nan. Nověji se ale pokládají údaje o výskytu na Chaj-nanu za omyl (Grismer 2002, Seufer a kol. 2005).

Dosud však nebyl hlášen ze sousedního Vietnamu (nejbližší známá čínská lokalita leží asi 100 km od vietnamských hranic). Přitom charakter biotopů — zbytky monzunových pralesů s hornatými krasovými úseky a jeskyněmi — a malá prozkoumanost severních oblastí Vietnamu nevyklučují možnost existence dosud přehlížených populací gekončíka čínského také v této zemi. Z Vietnamu byly zatím hlášeny pouze dva jiné druhy — *G. lichtenfelderi* a *G. araneus*, od kterých se *G. luii* liší velikostí, šupinami, počtem předanálních pórů, ale i zbarvením.

Gekončík čínský je štíhlý, 197–214 mm dlouhý ještěř s výrazně zrnitou pokožkou, přičemž ocas tvoří asi 46 % celkové délky. Základní zbarvení dospělých zvířat je světlé, nažloutlé až do oranžova, šedožluté až světle žlutohnědé, hustě černě skvrnitě,

jednotlivé skvrny a tečky na hlavě i na těle jsou různé velikosti. Výraznou kresbu tvoří příčné úzké dvojice černých pruhů — první za hlavou vede od očí a obchází šíji (viz obr.), další tři jsou na hřbetě a jedna na kořeni ocasu (viz obr.). Oblast uzavřená mezi pruhy je intenzivně žlutá až oranžová. Ocas je směrem ke konci sytě černý, ozdobený 4–5 příčnými bílými pruhy. Intenzita a odstín zbarvení jsou ale individuálně variabilní a podléhají jistě fyziologické barvozměně, především mezi dnem a nocí. Spodní strana těla je špinavě bílá. Samci mají 23–29 předanálních pórů.

V přírodě obývá gekončík čínský skalní formace v tropickém lese, kde se často vyskytuje v okolí jeskyň. Přes den se ukrývá ve šterbinách i pod velkými kameny. V noci se pohybuje po zemi, na skalách i po vegetaci a kmenech stromů. Aktivní je především od června až do srpna, kdy samice kladou vejce. Koncem října se opětovně ukrývá.

V r. 2000 mi terarista a cestovatel Radovan Boča, který se v té době vrátil z Vietnamu, přinesl živého jedince — gravidní samičku gekončíka dovezenou z této asijské země. Po prohlídce zvířete mi bylo okamžitě zřejmé, že máme před sebou exemplář nejasného druhu z rodu *Goniurosaurus*. Na základě dostupných literárních pramenů (např. L. Klátil 1999) jsem se domníval, že toto zvíře patří k právě popsanému viet-

Gravidní samička gekončíka čínského (G. luii) nalezená v blízkosti jezera Thang Hen

Portrét vietnamského jedince gekončíka čínského (Goniurosaurus luii). Snímky Š. Čambala, pokud není uvedeno jinak

namskému gekončíkovi pavoučímu (*G. araneus*) anebo *G. murphyi* (popsán rovněž v r. 1999 z Vietnamu, ale později byl synonymizován s druhem *G. lichtenfelderi*). Po vyvolání snímků a po letech pátrání po identitě samičky, která mezitím nakladla snůšku dvou vajec, ale po měsících strávených v chovu naneštěstí uhynula, jsem fotografie zaslal k posouzení chovatelům specializovaným na rod *Goniurosaurus* M. Pouličkovi, A. Funkovi a J. Hoškovi. O pomoc s determinací jsem se obrátil i na L. Klátily, který mi laskavě poskytl kontakt na skupinu ruských herpetologů připravujících popis pravděpodobně nového druhu těchto gekončků z Vietnamu. Bohužel s nimi se mi kontakt navázat nepodařilo. Ostatní kolegové se ale nezávisle na sobě shodli, že podle velikosti, kresby a celkového vzhledu jde s 99% jistotou o druh *Goniurosaurus luii* (při srovnání všech v současnosti známých zástupců rodu), který ale dosud nebyl z území Vietnamu doložen.

Jezero Thang Hen v provincii Cao Bang — první známá lokalita gekončíka čínského ve Vietnamu. Foto M. Pacalaj

V této souvislosti je velmi zajímavá samotná lokalita a oblast nálezu — provincie Cao Bang na severu Vietnamu. R. Boča a Marian Pacalaj jedince odchytili v pozdních nočních hodinách na stromě ve výšce 2 m nad zemí do entomologické sítě. Místo nálezu se nacházelo v nadmořské výšce asi 700 m, 20 km severně od hlavního města provincie Cao Bang, a to v těsné blízkosti jezera Thang Hen (viz obr.). Podklad na lokalitě tvoří vápenec. Průměrná zimní teplota se tu pohybuje jen okolo 17 °C, letní okolo 28 °C. Z této provincie je znám i zmíněný *G. araneus*, uváděný dosud jen ze severního Vietnamu. Dorůstá obdobné velikosti jako *G. luii*, ale výrazně se liší zbarvením a některými dalšími znaky. Do úvahy by připadal rovněž *G. lichtenfelderi* z jiho-východní Číny (autonomní oblast Kuang-si)

a severovýchodního Vietnamu (pobřeží Tonkinského zálivu a ostrov Norway), který je ale menší a opět jinak zbarvený (např. má jen dvě dvojice hřbetních pruhů). Další nedávno objevený a v r. 2002 popsáný druh *G. bawanglingensis* je sice podobný *G. luii*, ale má v dospělosti na hřbetě pruhy překryté skvrnami a především obývá čínský ostrov Chaj-nan.

Záhadný vietnamský jedinec gekončika má tedy konečně své jméno — *Goniurosaurus luii*. Náš nález dokumentovaný fotografiemi dokládá první známou lokalitu tohoto druhu ve Vietnamu a posunuje tak známý areál rozšíření gekončika čínského dále na západ. Věříme, že tyto poznatky přispějí k získání dalších informací o rozšíření a biologii tohoto druhu na vietnamském území.

Poznámka redakce: Nález gekončika čínského (*G. luii*) ve Vietnamu je cenný nejen pro rozšíření znalostí o tomto druhu s málo známou biologií, ale i z hlediska ochranného. Už v době jeho vědeckého popisu v r. 1999 byl gekončík čínský objektem intenzivního zájmu lovců a mezinárodních obchodníků se zvířaty (Grismer 2002, Kratochvíl 2006). Podle posledních zpráv (Klátůl ústní sdělení) je jeho populace na typové lokalitě v Číně kriticky ohrožená.

Závěrem chci poděkovat objevitelům gekončika R. Bočovi a M. Pacalajovi za poskytnutí informací a snímků z lokality a výše uvedeným kolegům a I. Vergnerovi za pomoc při determinaci.

Modrásek východní v Praze

George O. Krizek

Autor věnuje honorář Nadaci Živa

Osmého července 2006 jsem stoupal po dosti srázné skalní stepi v severním svahu Prokopského údolí (viz též Živa 2000, 3: 138–140; 4: 187–189) na jihozápadním okraji Prahy. Vyšel jsem až na vrchol známých Dívčích hradů nad Hlubočepy. Zde mne přepadl závan vzpomínek na dávnou českou mytologii a pohanské archetypy se vynořovaly z mého podvědomí.

Ač bylo značné teplo — kolem 30 °C, měl jsem onoho dne možnost fotografovat řadu běžných motýlích druhů, jako např. otakárka fenyklového (*Papilio machaon*), okáče bojínkového (*Melanargia galathea*), perletovce nejmenšího (*Boloria dia*) či soumračníka proskurníkového (*Pyrgus carthami*). Náhle jsem však v blízkosti mateřídouškového porostu zaznamenal malé šedomodré modrásky s typickou kresbou, kterého jsem v těchto místech viděl naposledy před 60 lety (r. 1946), ale ani tehdy zde nebyl nijak hojný.

Byl to sameček modráška východního (*Pseudophilotes vicrama*), který býval někdy zaměňován s modráskem černočárným (*P. baton*). V České republice leží východní hranice rozšíření modráška černočárního, který se vyskytuje v Pošumaví a dále na západ (Bavorsko, západní Rakousko, Francie, Španělsko, Portugalsko). Modrásek východní žije naproti tomu ve východním Rakousku, ČR, východním Německu, Polsku a dále na východ přes Střední Asii až po Čínu. Vyskytuje se na lesostepích a skal-

Nahoře samec modráška východního (Pseudophilotes vicrama). Praha, Dívčí hrady, červenec 2006 ♦ Vlevo i vpravo dole samice modráška východního na stejné lokalitě. Autorem snímků je G. O. Krizek

ních stepích, suchých vyprahlých pastvinách a stráních. Tento druh je všude v Evropě lokální, ohrožený a na ustupu.

Živnou rostlinou jeho housenek je mateřídouška úzkolistá (*Thymus serpyllum*) a m. vejčitá (*T. pulegioides*). Druh má dvě generace (v dubnu až květnu a v červenci až září), na rozdíl od modráška černočárního, který má většinou jen jednu generaci v roce (tj. je univoltinní). Housenka požívá květy mateřídoušky a je fakultativně myrmekofilní — závislá na mravčích.

Druh je v současnosti v ČR kriticky ohrožený. Je bezprostředně vázán na kamenitá

xerothermní stanoviště bez zapojené vegetace a s roztroušenými polštáři mateřídoušky (Beneš a kol. 2002). Soudí se, že se lze pokusit o záchranu mizejících stanovišť zajištěním extenzivní pastvy početně malými stády nejlépe koz a podporou intenzivního sešlapu.

Zmíněného červencového dne jsem na celých Dívčích hradech i v ostatních oblastech Prokopského údolí až k Butovicím viděl pouze dva jedince modráška východního, samce i samici na téže lokalitě, které se mi podařilo vyfotografovat. O snímků bych se rád podělil také s čtenáři Živy.

